

Forfatter: Rantzau, Christian

Titel: BREV TIL: Gram, Hans FRA: Rantzau, Christian (1737-10-12)

Citation: Rantzau, Christian: "BREV TIL: Gram, Hans FRA: Rantzau, Christian (1737-10-12)", i *Breve fra Greve Christian Rantzau til Hans Gram*, Græbes Bogtrykkeri 1930, s. 77. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991720-000-shoot-L0019917200000031.pdf> (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Breve fra Greve Christian Rantzau til Hans Gram

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

*Christianiad. 12te Octobris 1737.*

Velædle og Velbyrdige Herr Iustice-Raad!

De maa sandeligen vel kiedes ved og har største Aarsag til at grue for mine Breve, der ideligen paaføre Dennem Besværing og Incommoditet; Saa er det, kiere Hr Iustice-Raad, at være en viis og god Mand, den vil alle gierne raadføre sig med; da Hr Iustice-Raad nu lægger dette til at være en dienst- agtig Mand, saa kand Han takke sig selv for all den Møye, Hannem paakastes. Ieg bør dog først og fremmest at takke hierteligen for all Hr Iustice-Raads Godhed og Venskab for mig og mine, hvoraf ieg haver en nye Prøve ved det sidste Brev, Hand sendte mig fra Hr Professor Bildstein; Jeg var og er med det unge Menniske ey lidet embarasséret, da her i Landet desto beklageligere ey er nogen Møye at faa en ung Herre-Mand skikkelig opdragen og under- viist 1 andet, end i deres Cathechismus, X for U, eller links umb. Min salig Syster har holdt kostbare Præceptores og store Hanser nok til de lange taabe- lige Drengene, hvoraf Frugten har været spildte Penge, forsømt Tid, Dag-driven og lokkede Piger i Stæden for at lære Drengene noget. Nu siden Moderens Død, nesten et Aar, har denne gaaed og endnu gaar hiemme uden anden Forretning end at drage sin Aande. Jeg, som fraværende, har ey, all Møye u-anseet, kundet opsørge noget beqvemt Stæd for ham, før nu ; Gud give endda, det ey maa heede, som Frantzosen siger: Le bon marché fait tout prendre, og at denne gode Mand vilde for Alvor tage sig ham an. Skeer det, som ieg vil haabe og troe, da er det vist nok i Consideration af Hr Iustice- Raad, hvorføre ieg endnu tør være saa u-forskammet at lægge dette til, det Hr Iustice-Raad vilde gjøre mig den store Tieneste og Villighed at underskrive Contracten for dette unge Menniske med Bildstein, for hvis Jndhold ieg skal indstaa Hr Iustice-Raad skades-løs. Jeg har herunder tvende Afsigter. Den første og fornemmeste, at ieg er fuldkommen forsikkred, Hr Bildstein anvender større Flid med det unge Menniske og tager sig ham alvorligere an, naar han meener, han haver med Dennem at bestille. Den anden Motiv er, ieg ey just skytter om, han skulle vide, hvor nær han er mig paarørende, eller at ieg besørger hans Education, at han fattig Barn ey skulde undgjelde, at ieg for nogle Aar siden paa Rettens Vegne maatte revse den lærde Madame Bildsteins s. 78Fader, Borgemester Friis, i en uendelig Process eller saa kalded Odensée Byes syv Aars Feyde, hvor ieg u-hældigvis havde ladet mig overtale til at være Commissarius, og skiøndt Dommen ey kunde være anderleedes, som og for Høyeste Rett med laudabili blev stadfæstet <sup>1</sup>, er ieg derfor ey vis paa, at Datteren som Qvinde og Lærd jo vel kunde yttre en dobbelt hevngierrighed, om ellers i Skaane som anden Stæds Manden regieres af Qvinden. Af foranførte seer Hr Iustice-Raad, her er Periculum in mora med denne unge Dreng, hvis Aar og Omstændigheder for ingen Deel kand taale at tabe denne Vinter, skiøndt Hr Bildstein melder før Paaske ikke at have saa god leylighed at huuse og informere ham, som han gierne vilde. Hvad huus angaar, da ligger der aldrig Magt paa, hvordan han hielper sig til Paaske, naar han ikkuns kand have Varme og ey lide paa sin Helbred, og hvad Information angaar, saa finder Hr Bildstein nok Raad dertil ved sig selv eller andre, da der desto verre bliver nok, der kand læse for hannem i det første-, overalt seer, hører og lærer han dog meere der, end hvor han nu er, hvor han ingen Slags Ting tager sig for uden det, Lediggang føder af sig; saa ieg gjør mig ret et Samvittigheds Nag derover, og med den Ascendant, Hr Iustice-Raad haver over Hr Bildstein, overtaler De ham nok til straxens at imodtage hannem, særdeeles da han selv melder: si modo tantæ res fuerit patiens moræ; thi sender ieg indsluttet det ungeferlig Udkast eller Punctuation til Accord <sup>2</sup>, indgaaet efter hans eget Forslag, og hvad sig Jnformationen angaar og de Ting, ieg recensérer, han bør lære, vilde Hr Iustice-Raad være saa god at sætte til og tage fra, som hannem selv lyster, det han dog best kand, naar han faar Drengen at see og at høre, naar han skal have den Ære at skrabe for Dennem (om han ellers kand skrabe) før sin Udskipning til fremmede Riger. Der var mange Ting skulle sættes til som fornødne for slig en ung Herre-Mand at lære. Men, som det er à parte Ting, kunde Hr Bilstein indberette, hvad Excercitier der haves og hvorleedes de betales, at man à parte hertil kunde føye Anstalt mod Sommer, Dagene længes, og ligesom Hr Bildstein saae, han kunde faae Stunder hertil for sine øvrige vigtigere og fornødenere Ting at lære. Jeg troer, der er Ride-, Fægte- og Dantse-Skoele samt Ritse- og Mathematic-Mester, som vilde beqvemme hannem; thi Enden bliver dog vel det eeneste, der holdes for stort hos os: traget Euer Gewehr wohl. Jeg forventer med største Forlængsel Punctuations Posterne eller Contracten underskreven, at ieg med det første det beste kunde faae Drengen over. Har Hr Iustice-Raad ringeste Betænkning Contracten at underskrive, hvorføre ieg dog ialt skal holde Hannem skades-løs, kand den og indrettes og stilles paa mig, endskiøndt ieg det nødig vilde, mens heldst saae, Hr Bildstein blev i den Tanke, Hr Iustice-Raad besørgede s. 79dette unge Menniskes Education. Jeg forbliver med all Ergivenhed til all Tieniste og Velbehag stedse Hr Iustice-Raads

Tienistvilligste Tiener C. Rantzau <sup>1</sup>.

P. S. Ieg har sadt Fransk Information til, siden Manden skriver saa smuck en haand, og Grammatic ret Fransk; undslaaer Manden sig derfra, saa vel som fra Informationen i det Tydske, jeg ei veed, huad Hand af for- staar, bør det ei hindre eller hæve Contracten, mens vil a parte informatores som høyst fornødene ting hertil antages, da mand først fick vide, om haves kand og huad herfor tages.

P. S. Min Søn slap, Gud være æred, vel fra Genève; Hands skiæbne har dog været Giøttingen. sidste Brev fra Ham var fra Franckfort, saa Hand er paa Veyen did, id quod bene vertat. Huor lærd Hand bliver, veed Gud, Hand koster mig en haaben Penge, det veed jeg. Ieg har instruéred Ham at gaa sine Studier an, saaledes

som HEr lustitz Raad i sit sidste meldte, og er mig kiert at have troffed Deres tancke<sup>2</sup>. Bing veed jeg nock er ei for Læder Buxer eller moderata qnœ durant, mens en egen maade at criticére et Skrift paa er at falde ind paa en Mands motif til at skrive, som mand endeligen kand præsupponére, mens gjør intted ad rem, thi det kommer an paa at kuldkaste de grunde og Argumenter, Hand fremsætter; var Skriften i et andet Sprog, er jeg viß paa, det udenlands fra vilde møde anden modsigelse, her er det, troer jeg vel, bleven op og antagen med meere fortrydelße, end nogen vel tør lade sig mercke<sup>3</sup>.

Paa tisdag bliver vores Rector og Lector Rask begravet; Biskopen prædicker over Ham, og dagen derefter holder Conrector Arbiin en Latinsk Oration<sup>4</sup>; her interesserer sig alle for Hannem til Successionen; det er et got Subjectum, der har smukke Videnskaber og god applicuation, saa Skoelen meged under Ham har profittéred. Ieg vil haabes, os ei bliver obtruderet her en, de vil af med der, eller en sendt fra de reducérde Skoeler, de vil have andenstæds hensadt; Skoelen her meritéer sandeligen anden reflection og behøver nock nogen Encouragement, det jeg behøver ei at sige Dem, ligesaa lidet som dend Estime og det oprigtige Venskab jeg har for Dem, qui va sans dire, dog en ting maa jeg derhos betinge mig, at HEr lustitz Raad som lovkyndig Director vilde sætte vore chinesiske Sager Paa en profitabler food, s. 8oder maa sandelig være mick mack under, og er det ei en ringe Tara i vores forventende Rigdomb<sup>1</sup>.